

Handläggare
Maria Pettersson
Telefon: 08-50828834**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2022-06-07, p.24

Kostråd avseende egenfångad fisk i Stockholms vattenförekomster

Förvaltningens förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar

1. Att anta följande kostråd för egenfångad fisk i vattenförekomster inom Stockholms stad:
 - ***För Magelungen:***
Allmänheten avråds från att äta egenfångad fisk.
 - ***För Brunnsviken, Ulvsundasjön, Riddarfjärden, Årstaviken, Görväln, Drevviken, Flaten, Trekanten och Sicklasjön:***
Allmänheten rekommenderas att inte äta egenfångad oftare än 2-3 tillfällen per år.
2. Att skicka beslutet för kännedom till berörda stadsdelsnämnder, idrottsnämnden, länsstyrelsen samt till berörda grannkommuner.
3. Att justera beslutet omedelbart.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
MiljöförvaltningenMaria Svanholm
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningen har konstaterat att halten PFOS i fisk överskrider gällande miljökvalitetsnorm i ett antal vattenförekomster i Stockholms stad.

Kostråden är endast rekommendationer till allmänheten och utgör inte något förbud mot att fiska i berörda vattenförekomster.

Livsmedelsverkets rekommendationer för egenfångad fisk

Den Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) sänkte 2020 kraftigt det hälsobaserade riktvärdet för det tolererbara veckointaget (TVI) av PFAS via livsmedel inklusive dricksvatten. Samtidigt pågår vid Efsa ett arbete med att ta fram en risk- och nyttovärdering av fisk, där nyttan med att äta fisk ska vägas mot risken att utsättas för olika miljögifter, bland annat PFAS. Detta arbete är dock inte färdigt än utan beräknas vara klart någon gång under 2023-2024.

I avvaktan på Efsas risk- och nyttovärdering har Livsmedelsverket tagit fram tillfälliga rekommendationer för egenfångad fisk. När det gäller fisk som äts begränsas Livsmedelsverkets rekommendationer till att gälla bara PFOS eftersom det är den PFAS som förekommer i högst halt i fisk. Som temporär åtgärdsnivå rekommenderar Livsmedelsverket miljökvalitetsnormen för PFOS fisk, som är satt till 9,1 ng/g fiskmuskel.¹ Det innebär att om halten PFOS i fisk överskrider miljökvalitetsnormen för PFOS bör halten PFOS i konsumtionsfisk, till exempel abborre, gös och gädda, från sjön undersökas.

Livsmedelsverket bedömer att det inte medför någon ökad risk för hälsan om man överstiger det hälsobaserade riktvärdet för PFAS under kortare perioder. Däremot är det viktigt att om möjligt begränsa, eller avstå från, att regelbundet äta fisk som man vet innehåller höga halter av PFAS. När det gäller PFAS i fisk är

problemen ofta mer lokala och länsstyrelser och kommuner uppmanas att kontakta Livsmedelsverket för stöd med hantering vid fynd av höga halter PFOS i fisk.²

Förekomsten av PFAS i fisk inom Stockholms stad

Stockholms stad övervakar sedan länge vattenkvaliteten i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten. En del av arbetet är att regelbundet genomföra mätningar av halter av PFAS i fisk. Resultaten visar att det finns problem med förhöjda halter PFAS generellt i Stockholms vattenförekomster. Halterna av PFOS i fisk och i ytvatten överskrider miljökvalitetsnormerna i många av stadens vattenförekomster, även i sjöar och vikar utan en tydlig lokal påverkan. Att PFOS-halten överskrider miljökvalitetsnormen betyder att sjön är påverkad av PFAS.

Mot bakgrund av de uppmätta halterna i stadens vattenförekomster och Efsa:s nya sänkta riktvärde för PFAS gick Stockholms stad, genom miljöförvaltningen, via ett pressmeddelande den 23 juni 2021 ut med en avrådan från att äta fisk som är fångad i någon av vattenförekomsterna Magelungen, Drevviken, Brunnsviken, Flaten, Årstaviken, Ulvsundasjön, Sicklasjön och Riddarfjärden.³

Under 2021 undersökte miljöförvaltningen PFAS i konsumtionsfisk från alla vattenförekomster som ingår i stadens miljögiftsövervakning. Resultaten visar förhöjda halter av PFOS i konsumtionsfisk från de flesta av de undersökta sjöarna. I Magelungen är halten PFOS mycket förhöjd i alla de fiskarter som undersökts, både i mindre övervakningsabborre och i större fisk i konsumtionsstorlek. Treårsmedelvärdet för PFOS i övervakningsabborre överskrider miljökvalitetsnormen för PFOS på 9,1 ng/g fiskmuskel i fisk från ytterligare nio av stadens vattenförekomster: Brunnsviken, Ulvsundasjön, Riddarfjärden, Årstaviken, Görväln, Drevviken, Flaten, Trekanten och Sicklasjön.

Undersökning av PFAS i konsumtionsfisk kommer att upprepas under 2022 i samma omfattning som år 2021 för att säkerställa resultaten.

Kontakt med Livsmedelsverket

I linje med Livsmedelsverkets tillfälliga rekommendationer för egenfångad fisk har förvaltningen haft kontakt med verket angående

² Se Livsmedelsverkets hemsida: <https://www.livsmedelsverket.se/foretagande-regler-kontroll/regler-for-livsmedelsforetag/dricksvattenproduktion/riskhantering-pfas-i-dricksvatten-egenfangad-fisk>; läst 2022-05-06.

³ Se pressmeddelande publicerat på stadens hemsida 23 juni 2021: <https://parker.stockholm/aktuellt/nyheter/2021/06/avradan-fran-att-ata-insjofisk/>; läst 2022-05-16.

de vattenförekomster där överskridanden av miljökvalitetsnormen för PFOS i fisk har konstaterats. Efter samrådet med livsmedelsverket bedömer miljöförvaltningen att det är lämpligt att rekommendera att nämnden ska utfärda särskilda kostråd för de berörda vattenförekomsterna.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Enligt artikel 10 förordning 178/2002 (EG) ska myndigheter, när det finns välgrundad anledning att misstänka att ett livsmedel kan utgöra en risk för människors eller djurs hälsa, bland annat vidta lämpliga åtgärder för att informera allmänheten om hälsoriskens art.

Efter samråd med Livsmedelsverket och i linje med verkets tillfälliga rekommendationer för egenfångad fisk föreslår förvaltningen att nämnden ska besluta om följande särskilda kostråd för konsumtion av egenfångad fisk i vattenförekomster inom Stockholms stad:

För Magelungen: Allmänheten avråds från att äta egenfångad fisk.

Kommentar: Kostrådet innebär att den avrådan från att äta egenfångad fisk från Magelungen som kommunicerades sommaren 2021 bekräftas och förlängs.

För Brunnsviken, Ulvsundasjön, Riddarfjärden, Årstaviken, Görväln, Drevviken, Flaten, Trekanten och Sicklasjön: Allmänheten rekommenderas att inte äta egenfångad fisk oftare än 2-3 gånger per år.

Kommentar: Kostrådet motsvarar den nationella rekommendation som Livsmedelsverket ger avseende barn upp till 18 år, den som vill bli gravid i framtiden, gravida och ammande när det gäller fisk som kan innehålla höga halter dioxin och PCB, exempelvis strömming och Östersjölax.

Kostråden utgör dock inte något förbud utan är endast rekommendationer till allmänheten. De utgör heller inte något förbud mot att fiska i berörda vattenförekomster.

När Efsas risk- och nyttovärdering presenterats kan nytt beslut komma att fattas.

Bilagor

1. PFAS i konsumtionsfisk i Stockholms sjöar och vikar,
Rapport från Miljöförvaltningen, 2022